

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1619.

1. Gumpelzhimerus, Georgius : De interregno.
2. Gumpelzhimerus, Georgius : De politico.
3. Rimerus, Valentinus : De jure adhaerendi pars II.
4. Rimerus, Valentinus : De compensationibus.
5. Theodoricus, Petrus : De nominibus censu.

1620.

1. Thomaeus, Dominicus : De investitura et successione
acquirendi fendi modis.
2. Thomaeus, Dominicus : De verborum obligationibus.
3. Thomaeus, Octavianus : De alimentis.
4. Thomaeus, Octavianus : De jure et privilegiis
curiae Palatinorum Casuarum.
5. Mülpford, Wolfgang Wertherus : De mandato.
6. Mülpford, Wolfgang Wertherus : De prioritate
creditorum concurrentium.

1620.

7. Muelpfort, Wertherus Wolfgangus: De jure venandi.
8. Riemerus, Valentius: De injuriis
9. Riemerus, Valentius: De locatione. emptione et emphyteusi.
10. Riemerus, Valentius: De obligationibus.
11. Riemerus, Valentius: De jure bellico.
12. Schaperau, Christophorus: De adoptionibus.
13. Theronius, Petrus: De liti contestatione.

1621.

1. Arminius, Dominicus: De juramentis
2. Arminius, Dominicus: De remediis, que in jure civili dicuntur ordinaria et extraordinaria, item que horum iuricem concurrentia (occasione l. 16 in pr. d. de minorib.).
3. Formanus, Christophorus: De expensis studiorum causa in filios a parentibus collatas, cosmique jure

162.

Di. 4. Theoricus, Petrus: De questionibus
5. Theoricus, Petrus: De Pandemii's

et

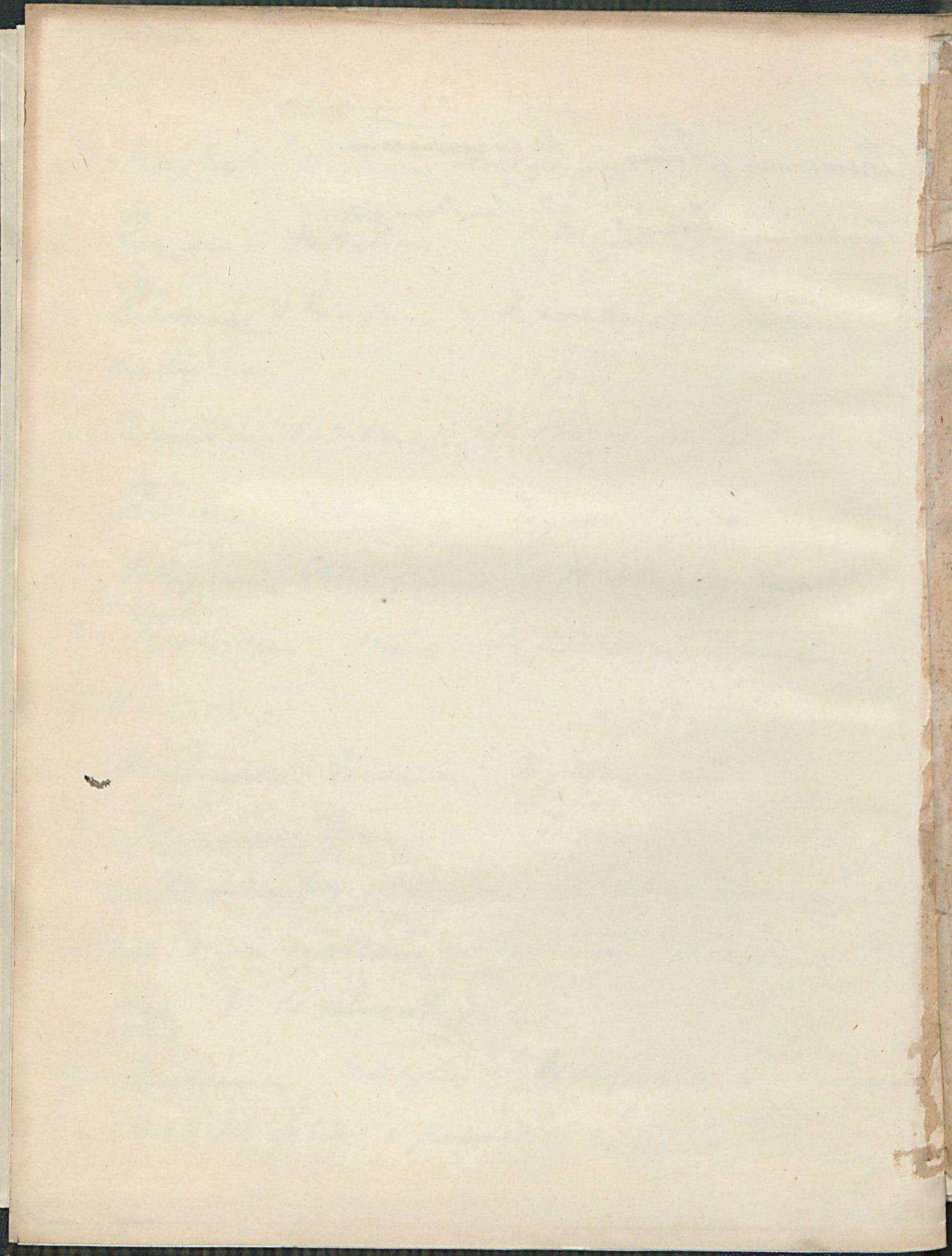
juris

sem.

16

juris

DISSERTATIO
De
POLITICO,

DEO OPT. MAX. feliciter juvante,

Magnifico & Amplissimo Jctorum
Ordine approbante,

PRÆEUNTE

GEORGIO GUMPELTZHAIMERO,

LYNZ. AUSTR.

RESPONDENTE

JOHANNES SIMERLINO

RATISPONENSE,

Examini horis locoq; consuetis instituendo subjecta.

Die 30. Januar. Anno

qVI non est hoDle, Cras MINVs aptVs erit. 1619.

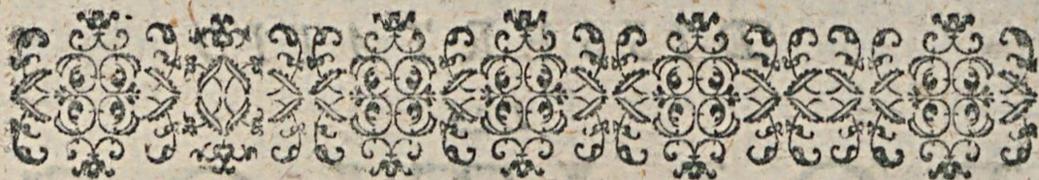
Plato in Hipp. maj.

Talia quidem nostra sunt, non qualia quis optaret, ut trito
proverbio fertur, sed qualia esse possunt.

JENÆ

Excusa Prælô BEITHMANNIANÔ.

VIRIS

Nobili, Magnifico, Amplissimo
Dn. EMERANO LERCHENFEL-
DERO, inclutæ Reipubl. Ratisp. Consuli
prudentissimo, Curiaq; tutelaræ Directori gra-
vissimo, nec non Consistorii ibid.
Assessori primario.

Excellentissimo & Experientissimo
Dn. GEORGIO HETZMANSEDERO,
Med. Doctori eximio, Physico Ratisp. Ordinario.

UT ET
Prestantissimis, Literatissimis, & Integerrimis,
Dn. PETRO KERSCHERO, Illustr. ac Celsiss.
Vidua Elect. Sax. in Colditz Secretario
vigilantissimo.

Dn. GEORGIO KERSCHERO, fori Ratisp.
Causidico ut jurato, ita fidelissimo.

Mecœnati & Evergetæ,
Fautoribus, Promotoribus,
& Avunculis meis piâ veneratione
prosequendis,

Hanc de Politico dissertationem, in mei
recommendaationem studiorumque
specimen, cum observantia offero
& dedico.

Respondens.

DISSERTATIO DE POLITICO.

THESIS I.

Ultò majoris scientiæ Po-
liticus est, quàm Jurisperitus,
inquit *Magnus ille Hermannus Kirchn.*
in suis de Rep. disputationibus, hoc cum ita
sit, in Politici significationes & requisita
seu fundamenta paulò altius inquirere
animus est; idque haud malè, cum, sicut multi Sole & exerci-
tatione & curâ corporis diem ducant, athletisque utilissimum
sit, lacertos suos roburque, cui se dicaverint, majoris tempo-
ris parte nutrire, ita nobis animum ad rerum civilium cer-
tamen parantibus, in opere esse pulcherrimum judicemus,
cum *Seneca de tranquillit. vitæ. c. 3.* sæpiusque de Politico lo-
quendum statuamus, cujus materiæ quantò rarior occasio,
tantiò minus omittenda; Siquidem nostra quoque studia ha-
beant aliquid non humile, nec sordidum, nec privatis rebus
inclusum, *Plin. lib. 3. Epist. 20.*

2. *Politici significationem, ejusque usurpationem variè va-
rii determinant, ita ut sit latior vel strictior.*

3. *Latior*: I. Quando cum *Arist. ἐν ἀπάτῃ* sumitur pro
eo, qui in civili societate vivit, quo sensu. 1. *Politico*. 2. dicit,
hominem τῆ φύσιν ζῶον πολιτικόν, id est, Animal naturâ socia-
bile; unde reprehensione digni δπόλιδες isti, qui à civili socie-
tate penitus abhorrent, & in latebris suis delitescunt; Quid
enim prodest, recondere se, & hominum oculos auresque
vitare? Bona conscientia turbam advocat, mala in solitu-
dine

dine anxia est & sollicita. Si honesta sunt, quæ facis, omnes sciant, si turpia, quid refert, neminem scire, cum tu scias! O te miserum, si contemnis hunc Testem, *Senec. Epist. 43.* His de loquitur *J. Crus in l. 17. §. 1. ff. de pœnis, & l. 1. §. 1. de legat. 3.* Ita ut à civilitate extorres vocet *Imperator in l. 12. §. 5. in fin. Cod. de ædific. privatis.* Sunt ergò vel per fortunam, ut Exules, Relegati, Deportati, capitevè diminuti, de quibus *rub. t. f. de capitis dim. & l. ult. ff. eod.* vel per Naturam *μωρόζωτες*, per quam vel ex vitiosi animi sunt habitu, aut à temperamenti, aut à morbis, ut in Melancholicis, Phreneticis: aut à beluinâ improbitate & feritate, ut in furibus, Sicariis, Latronibus, quod genus hominum bestias vocat *Arist. lib. 7. Eth. c. 5.* in quos rectè inventum Imperium, quod est Circeâ illa virga, quâ tactæ feræ hominesque mitescunt *Lips. 2. Politicor. c. 1.* Vel studio sapientiæ & pietatis, causaque contemplationis, quibus, quantum solitudo conferat, Eremitæ, divus Hieronymus, Hilarion, & alii hanc quærentes probè intellexerunt, scilicet, ut sine interpellatione huic unicè rei vacare possint. Hinc Musæ nemora & montes inhabitasse, à Poëtis haud absone creduntur, vel certè dicuntur. *Dn. D. Gerhardus disput. 1. Politicor. quest. 3. ex Nat. Com. mythol. Mich. Piccart. histor. pol. obser. dec. post. 1. c. 9.* Quos *κακοζήλια* quâdam pleriq; Monachor. & Anagoretarum æmula i sunt, vide *Clar. Dn. M. Heid. Hosp. & Præceptorem meum at atem colendum, in Pol. M. S. c. 1. in prin. & Arnif. 1. Polit. relectionis. 1. sect. 1. num. 2. & seq.*

II. Si Politicum distinguimus ab Ecclesiastico, secundum Canonistas *in c. duo sunt dist. 96. & cap. duo sunt genera causa. 12. q. 1.* Eumque vel Laicum vel secularem appellamus, & ex *Novell. C. in pr. Sacerdotium & Imperium* secernimus, ut exinde Eccles. status politico & domestico opponatur.

4. *Strictior, eaq; vel minus propria, vel propria.*

5. *Minus propria politici significatio* tam usitata hodiè reperitur, ut planè à genuinâ recessisse videatur, cum hic illum, alius alium Politici nomine dignetur vulgari judicio, quo nihil incertius *Cic. pro Muren.* & juxta hoc quicquid modestum, ignaviæ speciem habet, quod circumspectum & providum, segnitæ, quicquid autem abruptum & præceps, id forte

forte & virile cenfetur *Thucid. lib. 3.* ita, ut nulla ferè res fit,
quæ non fallaci imitatione adulteretur. *Scherb. in Pol. pag. 9.*
Nam tanta sæpè vis confuetudinis & ufus fermonis, ut, quem-
admodum nomina ex confenfu gentium impofita, & con-
fenfu intellecta funt: Sic & ufu in aliam fignificationem ali-
quando primitivæ fpeciei contrariam & menti primæ repu-
gnantem deficiant & convertantur, *Petr. Greg. Thol. lib. de*
Repub. c. 18. nu. 1. imò vocabula valent, ficut nummi, *arg. l. 234.*
de V. S. Quorum adulteratores ut graviter puniendi; ita illo-
rum depravatores gnaviter objurgandi.

6. *Malè igitur pro Politicis reputantur;* i. Illi, qui comi-
ter, amicè, decorè cum hominibus converfari, in eâque gra-
tiosi, quorumvis moribus, locis, temporibus & personis fe-
accommodare, omnes facilè perferre ac pati, cum quibus
fint, eorum obfequi ftudiis, adverfari nemini poffunt. *Comi-*
cus. Sæpè non fine affentationis maculâ, quando fcilicet do-
minationi Principis & præfenti imperio favent, obfequioq;
graffantur. *Horat. hinc Tacit. 3. annal.* quibus claritudo fua ob-
fequiis protegenda erat, quosq; idem appellat modestos, ob-
fequiosos, fervitio promptos; temporum homines, *Tyberius*
Cæfar apud Sveton. in Tyber. c. 42. Omnium horarum amicos,
Plaut. in trinum. act. 1. scen. 2. lin. 168. edit. Parei, urbanos affi-
duos Cives, Scurras:

Qui omnia fe fimulant fcire, nec quicquam fciant,
Quod quisq; in animo habet, aut habiturus eft, fciant,
Quod in aurem Rex Reginae dixit, fciant,
Quod Juno fabulata eft, cum Jove id fciant,
Quæ neque futura neque facta funt, tamen ii fciant.

Græci *ὑπεύχους* dicunt, Latini homines gratiosos, bellos, pla-
cidos, placentinos, vulgò aulico-Politicos. Itali Courtifanos,
Germani *Hoffleuth.*

7. Nec non eleganti defcribit ftvlo *Kirchn. de leg. 1. c. 4.*
n. 16. Illene eft Politicus? quem hodiè vulgò nobis laudant,
quem digito demonftrant, aulicis moribus imbutum, & ar-
tibus callidis, qui, quod in Comicis fpectaculis Gnathonum
effe videmus, ad omnium nutus frontem componere, omni-
bus arridere, geftribus peregrinis, crurumq; flexionibus fcitè

uti, seria salesque temporì accommodare, Principum gratiam venari, hominum favores aucupari; qui cum omnibus ludere, bibere, naso quemvis suspendere, dictoria jacere, & incommunis vitæ scena, quamvis ut dicunt personam aptè, hoc est, simulatè, ut ipsi interpretantur, agere norit?

8. Verùm enimverò illi, si Politici appellandi major hoc tempore Politicorum erit proventus, quàm Magistellorum, qui in Scholis plorant, vel ternas docent, *Arnold. Clap. lib. 1. de arcan. Rerump. c. 6. p. 10.* aut muscarum in meridie, cum maximè calet; imò eò proveneretur, ut pueri velint nominari Politici, quod ex *Scip. Gentil. in orat. de re mil. & Turc. p. 29.* conqueritur *Warem. ab Erenb. lib. 1. de fæd. c. 1. n. 126. Idem in aul. pol. an. 369.* Facessite ergò inepti virorum Politicorum æstimatores, cum vestro isto genuoso ludibrio, quod etiam pueros efficere Politicos poterit, *Kirch. d. l. nu. 19.*

9. Non quidem durum istud asperum & morosum *μω-
Cαυθρώπων* genus approbamus, qui planè à Mercurii sale imunes, vel semper cum Catone tristantur, vel cum Democrito rident, & ad omnes congressus inepti sunt, quippe durum, cum moroso & difficili conversari, *7 Ctus.* Sed ad morum facilitatem quoque astringimus (licet non solam.) Nam nisi benè moratus sit Politicus, nec gratiofus apud elegantiores erit, nec in actionibus multum favoris & benevolentia obtinebit, quo tamen ipsi summè opus, siquidem sine suo potiri velit; Nam & placere & facere hominum est, *Plato.* Nec quicquam tam sufficiens est ad fidem & amorem, quàm bona voluntas & benigni mores. *Rebuff. in mat. possess. art. 14. gloss. 1.* Imò non tantùm homines, sed etiam Deus diligit propter bonos mores hominem. *Chrysostom. & Otto Mag. ob suavitatem ingenii amor mundi dictus est, Cass. Hedion. nec non Titus Vespasianus amor & delitiæ generis humani, Suet. in Tit. c. 1. vide Cl. Dn. Gryphiandrum Praeceptorem meum venerandum, disput. Politico-Jurid. 1. th. 7. & 8.* Quò refertur etiam patientia in ferendis scommatis & ladoriis, ut vocat *Ventur. de Valent. in Parth. litig. lib. 2. cap. 4. nu. 5. ex Sarisb. 7. de nug. curial. c. 25.* Qui enim varios hominum mores pati nequit,

nequit, aut nimis delicatus est, aut à communi mortalium
confortio se extrudit, *Francisc. Patric. lib. 7. de Regis institut.*
tit. 14. p. 485. Nam Wer nicht kan Schimpff verstehen / soll nie
zu Leuten gehen / *Sebast. Brant. Argentinens. im Narrenspiegel.*
Capite. Schimpff nicht verstehen. Keller. lib. 1. de offic. juridic.
Polit. c. 14. vide Job. Mazientium de referend. Advoc. & Jud. offic.
part. 3. c. 38. Ethici igitur hi potius vocandi, quando nempe
ista accommodatio fit à privato ad privatum, *Keckerm. lib. 1.*
Politico. c. 3. p. 103. Et Politi, qui multi, non Politici, qui
pauci, *Velsthen. deca. 1. quast. polit. 6. Johannes ab Affelen. in vi-*
ro Politico p. m. 494.

10. Sed ita tamen, ne nimia & affectata urbanitate
fiant ridiculi. Sicut eo habitu plerique Politici haberi volunt,
eamque viri Politici faciem peregrinatores nostri Italici &
Gallici vulgò referunt *Kirch. d. loc. n. 17. Ventur. de Valent. in*
prafat. parth. litig. quique Thoma Lansia de peregrinatione dis-
currenti orat. 1. de nat. & provin. Europa inter ipsas prerogat.
bilem movent, cum

Vix è conspectu Patriæ telluris in oras.

digressi peregrinas; si Galliam limis oculis aliquando aspe-
xerunt, Gallica omnia; si Italiam intuiti sunt, Italica omnia,
si alterum pedè in Hispaniam intulerunt, Hispanica omnia, si
in Anglia pernoctarunt, Anglica omnia; Et undecunq; tandè
peregrè redierunt, peregrina omnia, mores, gestus, ceremo-
nias, vestitum, linguam, histrionicâ temeritate ac stultitia
probant, jactitant, extollunt; Germanicis & paternis omni-
bus neglectis, fastiditis, rejectis, quos graphicè describit
Thomas Morus Angl. in Epigram. ab eodem allegato. Idem ob-
servat eleganter Philipp. Melanchton. in orat. de obitu Frideri-
ci 3. Ducis Elect. Sax.

11. Sed ô lonissimè à veræ Politicæ via ac ratione pe-
regrinatos! non enim illæ artes, non illi mores sunt quos
Piato & universa Prudentum corona Politici viri esse præ-
dicant. Mallem, per Deum immortalem, quod apud Eccle-
siasticum sapientem est, aureo torque potius, baccatoque
monili scrofam suam exornarent, quàm Politici nomen tam
indigno titulo prostituerent, Mallem inter famosas Thaidas
castiss.

castissimam Penelopen, quàm in eo hominum genere Politicum constituerent. *Kirchn. d. l. n. 17.*

12. Et rectius ab *Iriniphilio peregrino Viatore nomine ficto, in Epito. 2. p. 7. & 8. hominis & bruti Politici*; Inter animalia bruta, non rationalia Politica refertur sequens Catalogus, (quem huc referre lubuit) scilicet illi, qui pomposi, gulosi: splendidi in vestibus, delicati in verbis, uagnifici in ædibus, familiâ, equis: elegantes in gestibus, ceremoniis, genua flectentes, manus ad genua basiantes, & æquilibrium incedentes, qui læto animo in Symposiis strenuè bibunt, canunt, saltant, qui extra suam vocationem variis corporis exercitiis præstant aliis, digladiantes, ludentes, cursantes, & qui (sed per longa intervalla, & si Diis placet,) præmeditatè quædam singulari tenore eloquuntur, proponunt, recensent; cum gravitate mussitant, mussitando graves sunt, atque censuræ dulcedine capti auscultant, & illi,

Quos damnosa Venus, quos præceps alea vexat. Hor. in Epist.
Et proh Deum atque hominem, homines etiam, qui ore, vultu, imitandis moribus, voce, denique corpore ridentur. *Cic. de orat.* qui irrisores hominum sunt, & modestè, ut sibi persuadent, in conventibus quemvis exagitant, vitam factaque narrant, exprobrant, nec agitasse videri volunt. Et vix Janum

— à tergo cui nulla Ciconia pinsit; *Pers. Sat. 1.*
à cachinnis immunem linquere verentur. Vides? quàm varium brutum politicum, nec unius mens tantæ molis capax. *Tacit. 1. annal.* Hæc ille.

13. Quibus accersendi sunt etiam illi, summæ notæ Politici (ut loquitur novissimè *Hermannus Latherus in libr. 2. de censu. c. 3. nu. 29.*) qui haud infimam in computationibus laudem esse opinati sunt, eamque sæpenumero pro miraculo recitârunt, quemadmodum Atheniensium legati domum reversi Philippum Macedonum Regem laudibus extulerunt, quod optimus potator esset, quibus tamen Demosthenes respondit; habet hanc virtutem cum spongia communem. *Plutarch. in Demost. vide Barthol. Ringwaldt in seiner lauterer Wahrheit p. 64.* Quod si etiam Politicis essent accensendi, populares

pulares nostri Germani, & ex iis, Saxones præsertim, omnibus
aliarum terrarum Politicis essent præferendi, laudandi que
hoc nominis potius, quàm culpandi. *Utrum verò ex his facien-*
dum, non inelegantis est questionis? Videmus namque multos
aliarum nationum hoc Germanis in opprobrium, non tantum
publicis & Epistolicis scriptis vertere, verum etiam adgeme-
re: sicut Poeta ille:

Germani possunt multos tolerare labores:

O utinam possent tam bene ferre sitim!

Atqui hæc Germanorum consuetudo ex hospitalitate (deco-
ro liberalitatis genere) videtur proficisci, malè igitur gula
& ebrietatis arguuntur ab his, qui suam avaritiam & odiosam
tenacitatè simulatâ moderatione fictâque frugalitate nôrunt
obumbrare; siquidem in eo ignominiosam vitii labem sibi
comparant, in quo virtutem suam cæteris impendere nitun-
tur, & in quo laudem mereri debent. Viderint, qui nobis e-
brietatem ascribunt, si non virtutem nostram in vitium ca-
lumniatores vertant, *fac. Wymphel. in epit. rer. germ. c. 71. v. Bod.*
c. 5. M. hist. Adhibe responsionem Natalis Comitæ, quâ utitur
Merckel. in tr. de obsid. Magdeb. apud Magn. & Ampl. Du. Hortled.
Fautorem meum summum in lib. 4. von Rechtmessigkeit des Teut-
schen Kriegs. c. 19. nu. 139. Aber dagegen haben andere Natio-
nen grössere vitia. & defensionem Friderici Elector. Saxonie
contra convitia Brunsvicensis, *apud eundem D. Hortled. in lib. 4.*
von Ursach des Teutschen Kriegs. c. 22. nu. 2. Insuper quate-
nus strenuè compotare concessum, quatenus honestum &
laudabile? eleganter inter se disputant *Lipsius & Domannus.*

14. *Pejus Politici nomen merentur 2. homines improbi, vafri,*
astuti, nefarii, versuti ac versipelles, qui ut tempori serviant,
polypi ingenium induunt, ut homines decipiant, vultum
mutant sapissimè, similes vertumno, Protheo, Chameleonti,
Pandææ geminæ, huicque uni se nôrunt studio dedere & ar-
ti, verba dare ut cautè possint, pugnare dolosè, blanditiis cer-
tare, nocendi insidias struere, D. Gryph. d. l. th. 4. aut secundum
Tacit. 4. ann. callidi temporum, qui se cujuscunque fortunæ
faciei accommodare possint, vulgò Weltfinder/ alii Wetter-
hân/ uti nominat Meinrad. von Bonna, in seiner Censur des We-
denckens:

benefens: Ob die Erk vñ Hohestiffte in gutem esse erhalten wer-
den sollen. c. 4. vel qui planè Pœnus sit, i. e. totus ex fraudib. ac
malitiis confusus, qualis fuit Mœnon Thessalus, cujus mores
Xenoph. lib. 2. de expedit. Cyri descripsit; ubi nimis multis simu-
lationum involucris tegitur, & quasi velis quibusdam obten-
ditur uniuscujusque natura Frons, oculi, vultus persæpè
mentiuntur, oratio verò sæpissimè *Cicer. ad Q. Fratr. Epist. 1.*
imò infida ubi omnia & simulata *Lips. lib. 4. Polit. c. 14. & 13.*
quem omninò vide.

15. Licet quandoque accidat Politico, ut callidus esse
cogatur, ac in magnis & præruptis negotiis pro difficultate
rei πολιτικῶς se gerat, καὶ τὴν μέσῃ γραμμῇ teneat, & ita dua-
bus sellis sedeat, siabsque certâ offensione fieri possit, *Arnol-
dus Clap. de arc. Rerump. c. 7. lib. 1. p. 11.* media enim via est, quæ
neque amicos parit, neque inimicos tollit, *Liv. libr. 9.* imò
quod nautis est obliquare, portum quæ, quem recto cursu te-
nere non possint, mutatâ velificatione assequi; quod Comi-
co, uti foro, quod Jcto servire tempori (hinc Thales, quid
esset omnium prudentissimum interrogatus, rectè respondit:
Tempus) Accursio revoluto mantello uti, den Mantel nach
dem Winde hengen (quod diverbium Alciatum laudare di-
cit *Gryph. d. l.* ac convenire iis, qui ut scenæ serviant, mutant
pallium) in alle Sättel gerechte seyn.

16. Atqui nonnè cum *Frid. Tilemanno discursu Philolog.*
part. 3. nos quoque cum aliis Politicum ignorare, & cum πο-
λιτικῶν perperam confundere, atque abusu παρεκβάσεως no-
men exosum reddere objicient? rectè quidem.

17. Nisi accuratè distinguendum moneremus inter si-
mulationem, quæ pro callido mendacio, verbis aut gestib⁹,
factisque ipsis admissis, sumitur, opponiturque; veracitati, fidei
& candori: & eam, quæ est pars & effectus prudentiæ, cum
veritate conjunctæ, quando nempe nec omnem veritatem,
nec omnibus, nec quovis tempore & loco, quo opus non est,
Politicus gestu vel sermone profitetur. *Keckerm. lib. 1. Pol. cap. 3.*
pag. 93. & 103. & incurs. Phil. disp. 29. q. 10. Exempla habemus in
sacris literis. 1. *Sam. 10. v. 27. c. 11. v. 12. & 2. Sam. 3. v. 29. Psal. 48.*
v. 14. 3. Reg. 3. Gen. 20. c. adserte. extr. de præsumpt. Quatenus simu-
lare

lare concessum aut veritum sit, & de exemplis, quæ de simulatione leguntur in sacris, disputant inter se non indoctè
Heinricus Dux Brunsvvicensis, & Philippus Landgrav. Hass.
apud Ampl.Dn.Hortl.lib.4. von Ursachen des Teutschen Kriegs.
c.6. nu.32. & c.7. nu.15. ubi vide ibi allegatos, Alber. Gent. de abusu
mendac. Decian. tr. crim. tom.1. lib.2. c.15. nu. 5. Lips. 4. Pol. 14. c.
utilem simulationem. & seq. caus.22. q.2.

18. Posteriori sensu prudentissimum Ludovici Regis
Galliarum Symbolum fuit: Qui nescit simulare, nescit im-
perare; licet postea turpiter à Carolo nono ejus successore
fuerit interpretatum, feralisque Lanienæ, (de quâ piè Lips. in
monitione super Eccl. Christ. concordia) praxi expressum.

19. Nam simulatio non pugnat cum veritate, ut nec
dissimulatio, nobiscum si sumas, siquidem maximè caveat
sibi is, hanc qui scenam decenter agere volet, à duobus; pri-
mo à simulatione turpi, deinde ab aperta. Est enim simula-
tio, quæ non tantùm in vitiorum confinio posita est, verùm
etiam, quæ ipsas possessiones intrat sceleris & flagitii. Dein-
de opera est danda, tum ne nimia sit simulatio, nimis enim
pressa erumpit, tum ut simulatè tegatur. Clapm. d. lib. c.2. p. 120
nam ut Plautus ait:

Doli non sunt doli, nisi astu colas.
Cui enim bono tegmen si translucet? Lips. d. l. v. Nicol Bel-
lum tom. 3. dissert. polit. 7. in Petri Cajetani ad Belgas legat. instru-
ctione p. 642. & seqq.

20. Potest itaque in vero Politico esse astus, citra no-
minis notam, & existimationis jacturam. Iriniphilius Epit. ho-
min. pol. 5. publicus scilicet non privatus, nunquam regent,
qui non regent, Lips. Sebast. Brant. Ctus Argentinensis & Politicus
elegans antiquus. im. Narrenspieg. capite: Von öffentlichen An-
schlag. nec aliter possunt ii, quibus commissa est tota Resp.
Cic. pro Mil. Semper enim officio fungitur, utilitati hominum
consulit & societati, cujus derelictio contra naturam est, qui
publici usus salutisque suadentis prudentiam astu eoque bo-
no temperat, ubi plerunque, quod turpe haberi solet, turpe
non erit, Cic. 3. offic. stare namque omnes debemus, tanquam
orbe aliquo Reip. qui cum jam versatur, eam deligere par-
tem

tem debemus, ad quam nos utilitas salusq; converterit *Cic pro Planco*, cum non semper superet vera illa directa ratio. Id pro *M. Cael.*

21. Simili modo distinguit *Clapm. d. l. c. 6.* inter prudentiam simpliciter sic dictam, & alteram pro salute Reip. quam calliditatem & simulationem appellat, hanc ut aptè, cautè, circumspectè, decorè, tacitè, tectè & prudenter agas fabulam stude, de quibus consule quoque *Johan. Matienz. part. 3. de referend. & advocat. officiis c. 59.* Nam qui modicè dissimulatione utuntur, & in iis, quæ haud planè perspicua, & ante pedes oculosque sunt, gratiosi apparent. *Arist. 3. Ethicor. 7.* contra qui immodicè & ineptè dissimulant, reverà fatuelli. *Lips. d. l. p. 239.* quos graphicè excipit his verbis *Christoph. Coler. in Epist. de stud. pol. ordinando.* Illorum quidem fucuste non latet, quos hoc ævum proventu uberrimo gignit: qui, dum Politicos dici se postulant, nihil pensi habent, modò fraudulentè, falsè, improbi sunt, sed iidem dum omnia simulare ac dissimulare facilè se posse jactitant, animi tamè sui nequitiam nò possunt.

22. Imò decipere pro moribus temporum summæ prudentiæ est, *Plin. lib. 8. Epist.* & eruditum, utilia honestis miscere. *Tacit. in agrico.* Siquidem honestas nunquam à vera utilitate, & vera utilitas ab honestate separari potest. Nec semper civile est, quod statui utile, verùm quod justitiæ & honestati conjunctum. Nunquam enim ratio civilis à justo & honesto separanda est: ut eleganter loquitur & latè *Bornit. de prud. pol. cap.* Nam si honestum & justum simpliciter sequatur, neglecta utilitate, malè Reip. suæ consulat, neque fini suo, qui est salus publica (ob quam non modò communes regulæ, sed etiam multa contra communes juris regulas & subtilem disputandi rationem sunt introducta. *l. 51. §. fin. ad L. Aquil. strictaque privatorum ratio non attenditur l. 43. de religiof. imò necessitas quandoque invertit jus regulare arg. l. 1. de feriis. & id licitum facit, quod quandoque non est licitum, capit. 4. extr. de Reg. Juris.* Siquidem hoc contra communem juris rationem receptum esse dicitur, quod singulariter ob evidentem aliquam utilitatem & necessitatem constitutum est. *l. 16. de legib. l. 162. de R. J. auth. res que C. comm. de legat. & Nov.*

Nov. 39. c. 1. Satisfiet; contra si utile sequatur, neglecto honesto ac justo, & in periculum Remp. præcipitabit, & opinionem suam apud bonos viros gravabit, *argum. l. 2. de obseq. parent.* imò audiet, quod vulgò Politicis objicitur, etiam ab iis, qui, quem taxant, ne definire quidem possunt, ut loquitur *Dn. Gryphian. d. disp. th. 22.*

23. In his cum summa discretio & moderata cautio requiratur, Politicum utrumque temperare jubemus, ne quod *Lips. in præfat. polit. in Mach.* dicat, nostro dictum sit politico, scilicet, quod nimis sæpè deflexerit, & dum commodi illas semitas intentè secutus, aberrarit à regiâ illa via, quæ ad templum virtutis & honoris ducit. Aliud igitur est honestum & turpe naturâ, aliud civiliter, more civitatis & opinione hominum, *arg. l. 42. de V. S.* neque enim in omnibus Rebus publicorum alia aliis gentibus placent, *c. 1. dist. 1.* Ita enim apud Indos corpore incedere nudo turpe non est, apud nos secus. In Hispania mulierem præcantem apud virum in templo reperiri, turpe putatur, non ita in Germania & Anglia *Bodin. lib. 5. de Rep. c. 1. n. 507.* Imò absolum non est, esse quid impossibile & illicitum hodiè, cras verò licitum & possibile. Siquidem & in una Rep. non omni tempore eadem putantur esse honesta & turpia: sed pro diversitate temporum alia aliis civibus placent.

Das etwa was ein schmehtlich Ding/
Das wegt man jetzt schlecht vnd gering:
Ein Ehr. was etwan tragen Bärth/
Das was gar manlich schön vnd werth/
Da würd man billich auch geehrt:
Jetzt han die Weibschē Gäch gelehrt/
Zu schaben all Tag ihr zwilch Backn/
Sie weschens das sie werden schmactn/
Vnd schmiren sie mit Affenschmalk/
Vnd thun entblösen Nack vnd Hals/
Dann trege man kurz/ dann lange Röck/
Dann grosse Hüet/ dann Spiz mit Eck/
Dann Ermel lang/ dann weit/ dann eng!

W ij

Dann

Dann Hosen mit viel Farb und Spreng.

Sebastian Brant im Narrenspiegel cap. von neuen Sünden.

24. Sic quoque inter justum, δίκαιον, quod naturâ hominibus insitum, & νόμιμον, quod hominum constitutio jus esse voluit, discernimus. Hinc facilis responsio ad illam quæstionem: *An Politicus juris naturalis limites transilire possit?* Quod cum immutabile ratione Ideæ & quatenus per se consideratur in abstracto, prout existit in iudicio rationis, *Wesemb. ad §. 11. I. de J. N. G. & Civ.* tanquam semen naturæ, siquidem naturâ quod turpe, legibus nunquam honestum fit; non quatenus in actionibus hominum & individuis, transgredi potest.

25. Non igitur ita astrictum volumus Politicum, ut non liceat interdum à verâ declinare viâ, exceptioneque regulæ generalioris uti, dummodò id sine sua & Reip. turpitudine fiat, sed potius suadente utilitate, & urgente necessitate, semper tamen juxta Ulpiani regulam, (*quam ex l. 6. de off. Procon. §. 3. hic commodè adducit Dn. Gryph. th. 24.*) ἔτε πάντα ἔτε πάντοτε ἔτε ὅλα πάντων, id est, neque omnia, neque quovis tempore, neque ab omnibus; non enim, inquit, ob id desinit esse vir bonus, nec habitum virtutis amittit Politicus, quem, ut unus aut alter actus non parit, ita nec tollit; Nam Prætor iniquum statuens Prætor esse non desinit, *l. ult. de J. & J.*

26. Imò ut Advocatis licitè ad decipiendum suum Adversarium fallaciæ & deceptiunculæ sunt concessæ, *Cl. Dn. Kubach. Fautor & Amicus meus in cent. quest. ill. 1. disp. 1. q. 5.* ita & Politico, quas arcana Politica vocamus, i. e. intimas & occultas rationes sive consilia eorum, qui in Rep. principatum obtinent, tum ipsorum tranquillitatis, tum etiam præsentis Reip. status conservandi, idque boni publici causa, *Clapm. d. l. c. 5.* cum scilicet aliud dicitur, aliud intelligitur, aliud agitur, aliud simulatur, *l. 1. §. 2. de dolo malo.* si scil. fiat in finem bonum, dubium non est, quin tum illa actio bona. Cujus enim rei finis bonus est, ea quoque res ipsa bona est. Aliud verò est, cum aliud agitur, aliud simulatur à gubernatoribus Rerump. in finem malum, scil. ut subditorum libertatem oppri-

opprimant, potestatem verò suam augeant. Huc referenda est simulatio Imp. Caroli V. cum non religionis, sed rebelionis causa Saxonem & Landgravium se proscribere ac bello petere prætenderet, ut ceteros religionis fœderisque socios deciperet, eosque ab iis separaret ac tandem superaret singulos, cum universos superare non possit. Nihil magis atque hoc agens interim, ut semen Evangelii radicitus evelleret, Pontificatum verò restauraret, ac sibi dominatum in Germania constitueret. Quam ob rem meritò à Sax. & Landgr. simulatio isthac dicitur, *in lib. 3. von Rechtmessigkeit des Teutschen Kriegs. c. 11. nu. 16. operis Ampl. Dn. Hortled.* So ist doch solches ein Stück der Weltlicher Weißheit / von denen der Herr im Evangelio (Luca 16.) sagt / daß sie in ihrer Art listig vnd anschlägig seyn / quod dominationis arcanum vocaret fortalsè *Clapm.* pro ut doctam ibid. conjecturam facit, *Ampl. Vir Dn. Hortled. ex lib. 5. de arcan. c. 11.* De his quæritur: *An salvâ conscientia uti possit iis Politicus?* Quod affirmamus, siquidem dolus bonus, qui potius solertia dicenda, *l. 133. de dolo malo,* non ad decipiendum alterum, sed ad sui conservationem & tutelam Reip. instituitur, nec is propriè, principaliter, & per se Politico propositus est, sed interdum per accidens saltem, eò devenit, cum aliter Reipubl. suæ consulere non possit, quàm per hæc media, quia proprium est Politici sagaciter, tempori parere, nihil agere, nihil attentare, quod tempori non respondeat, *Cic. lib. 4. ad Attic. 8. & 12. Epist. ad eund. 50. & de finib. 5.* hinc *Frid. Tileman. in Politicis M S. à Magnif. & Ampl. Dn. Frid. Hortledero Fautore meo summo pro singulari benevolentia communicatis;* Non cujusvis est intelligere, quod tempus exposcat: est tantum sapientis rer. circumstantias sapienter pensitare: Nec hoc Politici est, quatenus Politicus, sed quatenus generale proprium prudentiæ consideratur, cuius est, nihil temerè suscipere, incogitanter nihil tractare, *Lycurg. in apoph. apud Plutarch.*

27. Et quod magis, tum primùm Politici suos mores civili venustate, nec perfunctoriâ sollicitudine mitigent; cum ipsa comitas, amorque solertiæ & cura placendi, tum fraudis & malarum artium disciplina non in usum, sed in cautionem

nem ac fortassè speciem invigilantem animum informet *Euphor. Lusi. in Apologiam pro se.*

28. Hinc non improbanda video verba *Machiav. c. 18. in princ.* Verùm hanc naturam plurimum refert, ut quis recto nòrit colore vestire, cùm simulando, tùm dissimulando: homines enim adeò simplices sunt, adeò præsentibus necessitatibus obsequentes, ut qui fallax, & simulationis artificio eruditus sit, statim sit habiturus, qui se illi decipiendum tradit; quò magis tales homines cavendi erunt, eorumq; artificium arte frustrandum siquidem non in Platonis Politia, & mori Utopia versari nobis contingit, sed in Romuli fœce, ubi secundum *Ciceronem* major semper malorum copia, omniaque bene ut sint, fieri non possit, nisi omnes boni sint, q̄ ad aliquot abhinc annos non expecto, *Thom. Mor. in Utop. lib. 1. pag. 109.* quod utinam expectandum esset certè *Mach. c. 18. in pr. p. 97.* non permetteremus belluinum interdum assumendum esse ingenium, tùm vulpis, tùm leonis. Nam Leo sibi à laqueis non cavet, Lupos verò vulpecula reformidat, quò itaque laquei sentiantur, vulpeculam agere oportet; Lupi verò, quo deterreantur, leoninum ingenium est subeundum; unde natum Adagium, cum vulpe junctum pariter vulpecularier. *Nec Comicum* audiremus *act. 4. scen. 4. in Ba. hid. v. 10.* Nul- lus frugi potest esse homo, nisi, qui & bene & male facere tenet: &c. nam malo benefacere tantundem est periculi, quantum bono malefacere. Sed cum *Duro de Pascolo in aulico-polit. axiom. 204.* concluderemus:

Nec dissimula, nec simula; hoc malis relinque.

Ajunt, simulanti simulato: ast ego contra.

Nunquam simulo: nec mala te malum esse cogunt. &

Vera redit facies, dissimulata perit.

Clapm. 1. c. 4.

29. Ad hæc valdè conducit Politicos semel esse deceptos. Qui enim nunquam circumventus est, truncum esse dixeris potius aut stipitem quàm hominem, propterea quod inter pravum & vitiosum quid intersit dijudicare nequeat. *Comin. lib. 2. Hist. Gall. p. 377.*

30. Hæc tamen utut sint, omnia cum *Clapm. lib. 1. c. 6. pag. 10.* ad limites fidei, honestatis, & virtutis alligamus, quas si

¶ Pseudo-politici egrediantur, quàm id fiat per accidens, nec possit rei per se bonæ imputari, sapientes nōrunt. Quod igitur *Plato* vestibulo Scholæ suæ inscripsit, ἡ δὲ ἐὶς ἀγαθὴν ἐστὶν εἰσιτο. Id nos Politicæ præfigimus, ἡ δὲ ἐὶς ἀγαθὴν ἐστὶν εἰσιτο, aliàs incertus in actionib. ambulabit, sine prænotione finis, ad quem tendit, ut ex *Picol.* loquitur *Gryph. lib. 16.* Hinc de Politicorum salute solliciti qui sunt gradusque instituunt Christianorum, magis reprobandi esse videntur, quàm ipse *Machiavell.* quem aliàs miserè divexant.

31. Exesto itaque omnis *adulatio*, alles federlesen vund falben Dengst streichen. *Sebast. Brant.* im Narrenspiegel cap. von falben Dengst vnd federlesen. Utpote humilis & servilis animi argumentum Politicum maximè dedecens; ut & ipsum Principem, qui sibi caveat ab ejusmodi assentatoribus, eorumque voces, tanquam Syrenum blanditias atque scopulos, aure surda præternaviget. *Sleidan. lib. 2. p. 32. v. Fr. Patrit. Senens. de Regis instit. lib. 4. in pr. § tit. 2. § 3. Thom. Morum in Utop. libr. 1. p. 52.* non enim ad flatum venti occidentalis, i. e. ratione præmiorum vel pecuniæ, *Marienz p. 3. de referend. c. 23.* nec ad flatum venti meridionalis, i. e. ratione timoris vel potentia, *c. 36.* nec ad flatum venti septentrionalis, id est, ratione iræ & amicitia, *c. 37.* Politicus flecti debet, sed potius fructus ut justitiam, *c. 60.* frondes, ut prudentiam, *c. 56.* flores arboris, ab eodem *Marienzio cap 57.* positæ, ut comitatem, affabilitatem & eloquentiam sequi sibi proponat: *v. eleganter Alib. deciv. conv. quorsum pertinet illa Cajetani instructio apud Belium. rom. 3. diff. 7. p. 640.* Si quando Princeps alloquendus est, fiat id cum præmeditatione & concinno ordine eorum, quæ dicenda sunt; sermonibus, quos vel ipse Princeps, vel alii eo præsentem, attentas aures animumque præbeat; qui enim negligentes hic sunt, eos qui loquuntur, parvi facere videntur, qui verò auscultant, præter benevolentiam, etiam intelligentiæ & judicii opinionem sibi conciliant, &c. Sed hic omnis vitanda est hypocrisis, simulatio & fucus, præsertim in consultationibus: siquidem consule, non quæ dulciora *Solon*, non quæ suavissima, sed quæ optima, ne cum fortuna potius Principis loquaris, quàm cum ipso Principe ex
C Tacit.

*Tacit. Lips. vide hac de re Politicos passim. Bart. Ringwalde in
seiner lautern Wahrheit p. 243. 257. auch getrewen Eckart.*

32. *Pessimè verò omnium sibi fingit Politicos 3. Lenseus de
libert. Christ. p. 893. quasi prima assertio Politicor. esset, po-
litix civilis primam rationem esse habendam, regniq. cu-
ram terreni studio religionis debere esse potioem, item Poli-
ticor. doctrinas eò spectare, ut perniciosis assentationibus
Principes in Tyrannidem vertantur, & Heinr. Merckel. in libr.
de obsid. Magdeb. apud Ampl. Hortled. lib. 4. Von Nechtmessig-
keit des Teutschen Kriegs. c. 19. nu. 280. Aliud est iudicium
Politici, aliud Christiani. Da er sich des Worts Politicus,
müßbrauche vor ein solchen Weltmann/der umb zeitliches Nu-
tzes willen die Religion hindan setzt/und fünffe leßt gerade seyn/
uti explicat illum locum Ampl. Hortled. Fautor mihi summus. Hinc
impudenter quæri: An Politici nostri seculi sint in Christian. nu-
mero habendi? impudentius negari video à Thomâ Stapleton.
Oratione hac de questione singulari, Johan. Mercer. 2. opin. 26.
Christoph. Varssev. in Paradox. extremum libertatis est initium
servitutis, Johan. Ludovic. ab Hagen. disp. de fid. haret. serv. c. 10.
Quo verò jure, quâve injuria? eâdem scilicet, quâ calumniosè
fatis hodiè à multis pium quasi effatum & Apollinis pro ora-
culo habeatur: Juristas esse nequistas aut ignoristas, ruris
rumultos, Juris stultos &c. (pro ut hæc contumeliæ epitheta
cumulat Vent. de Valent. in part. litig. libr. 1. cap. 7. num. 32.
& seqq. & ca. 11. nu. 14.) Schadvocaten | Olorin. in pr. Eto-
graph. mundi. Juristen seynd böse/quod rectius secundum Rut-
ger. Ruland. de Commissar. lib. 1. part. 1. c. 14. nu. 2. dici debebat
böse Christen.*

33. His respondeat *Tholos. lib. 6. de Rep. c. 18. nu. 6. imò
vix temperare mihi possum, quin non cum Paulo 7 Cto ex-
clamem, purpura in lutum cecidit, ô honestissimæ vocis (quâ
nulla præstantior in Rep. esse potest) turpissimum abusum! Quis
enim Politicorum hæc absurda & impiâ opinione se-
fulcivit? Qui ordine turbato religionem sequi Politiam asse-
rat, cum Politia Religionem sequi debeat, & religionis
causa præcedere Thol. d. 1. nec ipse Mach. d. c. 18. hoc facere
videtur; siquidem actiones Politicæ non pugnant cum prin-
cipis*

cipiis veræ religionis, & Evangelium non abolet politias, sed prudentem Politicum DEI potius opera in Reip. administratione imitari oportet, *Bod. lib. 4. de Rep. cap. 3. n. 43.* & Politicus, cum juris publici (*vide infr. th. 66.*) consultus sit, at jus publicum primâ ac potissimâ sui parte ad religionem spectet, religione nihil prius, antiquiusque ducere debet, nihil æquè atque salutem Reip. spectare, nihil æquè atque veram religionem investigare & curare. Salus n. Reip. civiumque æterna nequit consistere sine religione vera eaque una, vide *Kirchn. de Rep. disp. 6. th. 2.* Denn aus widerwertiger Religion vnd Ungleichheit des Glaubens die höchste Feindschaft vnd Partheyligkeit gemeiniglich entstehet, ja öffentlich vñ notoriū, daß von wegen solcher Spaltung im Glauben ein schweres Mißstrawen/Abgunst vnd Vnsreundschaft im heiligen Reich Teutscher Nation / nicht allein zwischen den Ständen/sondern auch den Privatpersonen entstanden/ prout loquuntur *Protestantes in recusat. quadam parit. ad Camerae iudicium apud Ampl. Hortled. lib. 7. cap. 21. nu. 11.* von Ursach des Teutschen Kriegs. ubi notanter addit: O melior mundi pars! quas dissidiorum faces tibi religio accendit, atque ita accendit, ut nulla prudentia videatur posse restinguere! audimus exclamantem *Lipsum 4. pol. 3. & in defens. ejusd. c. 3. advers. Dial. Cornbert.* Nec desunt publica Imp. testim. quibus itidem doceri possit, diversitatem religionis esse quandam scaturiginem diffidentia, divulsionis, contentionis, inimicitia, turbarum, adeoque omnis perturbationis & calamitatis. Ea enim præbet recess. *August. ann. 1525. S. wir haben auch &c. Spirensis ann. 26. S. vnd erstlich &c. Aug. ann. 30. in pr. Ratiss. ann. 32. S. Ferner haben wir &c. Et ann. 41. S. dieweil nun bey vns &c. Spirens. ann. 42. S. vnd damit die zeit &c. Et ann. 44. S. vnd nach dem wir vns in dieser &c. & seqq. August. ann. 48. S. vnd nach dem wir vns mit &c. & an. 51. S. dieweil sich dann vnwidersprechlich &c. & ann. 55. S. in solcher fürgezogener Berathschlagung. pragm. Const. de pac. relig. S. damit auch obberührte &c. quod respexerunt etiam iidem *Protestan. in respons. ad petit. D. Held Smalcald. an. 1537. facta.* Daß sie in ihren Obrigkeiten vnd gebietzen zweyspaltigen vnd ihrer Confession widerwertigen*

Gottesdienst nicht dulden mögen: eoque confirmant sententiam Lipsii, in defensione c. 2. lib. 4. pol. advers. Dialog. & Johan. Mercer. 2. opin. 26. scribentium, non temerè in uno Germaniæ Principatu religiones plures reperiri. Id quod eis in Principatibus Lutheranis Alber. Gentil. non invitus dat, de jure belli. lib. 1. c. 10. Negat in aliis, reprehenso dissentiente Bellarmin. 5. conc. lib. 3. c. 19. & 18. Hoc sensu laudatur (in conc. funebri Just. Menii, quæ extat in ampl. opere Dn. Hortled. von Rechtmessigkeit des Teutschen Kriegs/ lib. 3. c. 91. nu. 24.) Joh. Frid. Elector. Saxon. Daß er in seinen Chur und Fürstenthumben andere Religion nte nicht geduldet/ sondern denselben mit allem Ernst (wie ihme von wegen ihres Fürstlichen Ampts/ als einer Christlichen Obrigkeit gebühret hat/ scilicet docendo & ducendo, non jubendo; monendo non minando, Thuan. in epist. ded. sui operis & ex eo Kirchn. d. l. lit. C.) gesseuret und gewehret. Politicus ergò veram religionem plantare, propagare, & defendere debet. Evenire tamen interdum potest, ut præter intentionem & mentem Politici, etiam religio falsa in Rep. validas agat radices & unitas religionis, quâ nihil salubrius, multiplicetur. Hoc casu, plures religiones ferre, pati, tolerare, permittere, non approbare, propagare, confirmare & defendere cogitur, ne simul cum Zizanio verum triticum eradicetur, vide disp. Polycarp. Lyseri contra Clösel. Ex duobus enim malis minus est eligendum. Et cum Divinitas ipsa multas religiones esse patiatur, nos unam non audemus imponere, Theodobadus Rex Goth. const. 48. Goldast. p. 3. const. Imper. p. 113. Adhibe Laz. von Schwendi. Bembell. Dn. Petr. Syring. Faut. & Amic. meum magnum, de pac. relig. Exim. Theol. Dn. Job. Gerhard. Lips. Bodin. Dana. Andre. Ernstenberger in autonomia, ejusq; refutatore Dommarein von Dissingaw. Ex his colligere licet, Politicum debere esse Theologum, siquidem cura religionis veræ ad eum spectat, non vice versâ: Theologus enim Politicis consiliis interesse prohibetur, ne alterum pedem in Curia, alterum in Cathedra habeat; & noverint se intra Cancellos debere esse constrictos: meminerint absurdissimum esse, si causarum secularium peritos se ostenderint, l. 41. C. de Episc. & Cler. c. cum ad verum. dist. 96.

dist. 96. c. Sacerdotibus in fin. Et t. ne Cler. vel Monach. sec. neg. se immisc. Nov. Leon. 86. & Imp. Justin. non frustra Episcopis severè interdixit, ne aulam adirent, & admissi, negotio expedito, statim discederent. Hodie primi & ultimi in aulis Everhard. à Weibe. in aul. pol. ax. 7. Et hoc malum plerumque in Pontificatu est invecum, ut eum Authore autonom. p. 5. c. 32. pag. 432. dicam: Es ist also (leyder) dahin kommen, das man den Bischoff vnd Prælaten auff dem Kopf gar nit kent, in der Kirchen aber selten finden kan. vide Joh. Wolff. amicum meum in disp. de person. ad feud. idon. nu. 6. lit. A. Et th. 14. lit. B.

34. Est igitur, quod scias Stapleton, duriusculum, quando litium tuarum tuæque societatis causas in Politicos conjicis, vide Everb. à Weibe. in aul. pol. ax. 364. nam absque præjudicio si legisses den wolmeinenden vnd warhafften Discurs, warumb vnd wie die Römischen Cathol. &c. die Warnung an alle Christliche Potentaten wider des Pappsts vnd seiner Jesuiten hochgefeyrlichen Practicken, aliosque infinitos contra infinitas vestras fraudes, potissimum verò D. Leidhresseri disp. polit. supr. doct. capit. inter Academ. Paris. Et Soc. Jesu Patres, ubi ad oculum demonstrat, quomodò sub specie sanctitatis, (vestris in regulis, quas egredi nefas ducitis, & breviario fundatæ) perniciose VITÆ Politica axiomata ad impios, sceleratos, & coedum sanguinisque plenos vestros usus, (quæ tamen omnia facilè à vobis mit der Keissischen Postparth ins Himmelreich medentur) ducat & deducat; profectò hæc in verba non tam incogitanter prorupisses, ab initio orationis tuæ p. 4. habetis Politicorum hominum hodie voces, principia, axiomata: quibus illi confisi religionis causam negligenter tractant, laborants Eccles. patrocinium turpiter deserunt, fidem Catholicam hostibus nefariè produnt, & penitus profligandam relinquunt: Accuratius itaque distinguentem morosum illum senem inter improbos & probos optaremus; Improbos n. nemo probus probat: & cum prudentib. discernentem, nec more vulgi Politicum definientem: Vir n. bonus qui non est, quo pacto Politicus erit? Politicus sapere rectè, dicere verè, & facere probè sciat. Everb. à Weibe in aul. pol. ax. 366. Et 67. Quæ autem hæc probitas? si divinæ legis sanctitas

aut nesciendo omittitur, aut negligendo violatur: imò lacri-
legium est. *l. 1. C. de crim. sacrileg.*

35. *Voce Politici ab ambiguitate vani sensus liberatâ, recto
ordine procedendum esset ad ejus propriam significationem & ve-
ram descriptionem, quæ cum sine certis fundamentis & requisitis
intelligi non possit, ad ea progredimur.*

36. *Quorum tria generaliora huc ponere lubet, naturam,
artem, & experientiam, ita ut Natura Politicum inchoet, ars
perficiat, usus & experientia demum absolvat. Vide Dnn. Præcept.
Heider. & Gryph.*

37. *Natura enim non omnes hanc ad disciplinam satis
aptos effingit, sed multi similes sunt Metellis fratribus, de qui-
bus ad Numantiam Scipio: Si quintum pareret ipsorum ma-
ter, asinum esse parituram. Vide hâc de re eleganter Cl. Dn.
M. Heid. in Pol. MS. p. m. 9.*

38. *Natura dotes & qualitates consistunt vel in externa cor-
poris forma, constitutione, & proportione, vel in complexione seu
temperamentis.*

39. *Externam corporis figuram in justa membrorum pro-
portione, & coloris suavitate consistentem requirimus in
Politico. Cum enim anima corpore ad functiones obeundas
utatur, dubium non est, quin ad ejus temperaturam animi
quoque inclinationes atque affectus sese accommodent. Cass.
Ens. in Thesaur. polit. aph. 1. cap. 3. Verùm quia hæ conjecturæ
non ubique procedant, sed interdum, licet raro, fallant, siqui-
dem, ut in Petri vagina ensis ferreus, sic in fragili corpore
fortis sæpè animus latet. Franc. Petrarch. dial. 2. animus spe-
ctandus quoque est, nihil pulchritudo juvat, cum quis men-
tem non bonam haberet. Eurip. Adhibe ad hanc rem Poli-
ticos passim.*

40. *In bonâ complexione, naturâque benè constitutâ pri-
mum locum sibi vindicat valetudo corporis nullis morbis ob-
noxia, sine quâ nihil homini beatum esse ex Orpheo dicit
Vayer. d. l. & animus officio suo ritè fungi non potest, si imbe-
cillitate corporis impediatur, Heresbach. de erudien. Princ. lib. 1.
cap. 26. nihil enim, sive quid agamus, sive cogitemus, est, quod
non ipsa impediat adversa, Laurent. Grimal. de optim. senat.
lib. 2.*

lib. 2. p. m. 260. jam verò fucato nomine Liborius à Bodenstein in
Jurispr. publica. Cura igitur probè adhibenda est, primò
precum, secundò curæ & exercitationis. Nam cavendum
est, ne valetudinem negligentia vel intemperantiæ malis
amittamus. Vide *Ruland. d.l.c. 10.*

41. Ad alteram complexionis speciem refertur qualitas
humorum seu temperamentorū, secundum quos alii Sanguini,
Cholerici, Melancholici, Phlegmatici dicuntur. De quorū
mixturâ accommodatâque temperaturâ variè inter se cer-
tant, Physici & Politici. Nos *Cass. Ens. in Thesaur. aphorism.*
pol. lib. 1. c. 3. astipulamur, sanguineum atrâ bile non nihil tem-
peratum in Politico præferentes, ut sanguinis nimius fervor
hac veluti affusa aqua aliquantulum tepescat. Hoc enim
temperamenti genus moribus decoram quandam & ama-
bilem gravitatem & corpori sanitatem vitamque longævam
conciliat, eandem disciplinarum ac prudentiæ præceptis fa-
cilè percipiendis aptam reddit. *Hæc ille.*

42. Temperamenta sunt vel cum parentibus commu-
nia vel propria.

43. *Communium temperamentorum qualitas* plerumque
colligitur ex legitimâ & bonâ nativitate, siquidem filiorum
affectus paternis solent ingeniis respondere, & talis præsumi-
tur filius, qualis fuit pater ejus, *l. quod si nolit. §. qui mancipia.*
ff. de adil. edicto. Verùm enim verò, cum hæc non sint perpe-
tua, sed in merâ præsumptione & conjectura consistant, non
semper & strictè observari volumus, siquidem non in semi-
nibus, sed in voluntate nascentis causa vitiorum est atque
virtutum. *§. nasc. dict. 6. Consule Ruland. & Matienz. p. 3. de*
refer. c. 5.

44. Restat cognoscendum *ingenium*, ex propriis tem-
peramentis promanans, natura enim & ingenium ita sunt
affinia, ut læpè unum pro alio ponatur; *Connanus in comment.*
Juris lib. 2. cap. 1. in pr. cujus dexteritate tanquam animi qua-
dam vehementia concitata, *Charm. de Plat.* maximè polleat
Politicus, eò, quod præstans & rarum ingenium sit princi-
pium, medium, & finis maximarum & plus quam humanarū
rerum. *Plato in Dial. 6. de Rep. Fur. Ceriol. de consil. v. Rul. d.l.c. 8.*

45. Ut

45. Ut autem hominum, ita ingeniorum maxima est diversitas, siquidem unum ingenium naturaliter alio præstantius. *Zaf. in l. stipulatio ista. §. alteri stipulat. v. 41. de V. O. per text. in l. si non sortem. §. libert. de condict. indebiti.*

46. Hujus naturalis ingeniorum dissonantiæ duas esse potissimum causas ex historiis cognoscimus, *Astrorum scilicet posituram, & regionis cujusq; singularia & propria. Vide Scalig. Liv. lib. 45. Bod. 5. de Rep. c. 1. n. 522. &c.*

47. *Ingenii partes sunt, memoria & judicium.*

48. Memoria optanda, non tantum ut pars prudentiæ *Aristot. in lib. de memor. & reminisc. naturæ beneficio, sed etiam augenda & excolenda studio & reiteratâ lectione, Rulan. d. l. cap. 9. nu. 9. & 10. atqui vix est, ut cum ingenio semper jungatur & concurrat: Ingenio enim tardi sunt tenaci memoriâ præditi, & ingenio prompti non multum valent memoria. Plutarch. in vita Caton. Imò omnium hominum memoria est labilis, l. peregrè de acquir. possess. & omnium habere memoriam, penitusque in nullo peccare divinitatis magis, quàm mortalitatis est, l. 2. §. 4. C. de V. I. enucl. variat tamen pro ætate in hominibus; Sicut enim ipse homo, ita & memoria crescit & decrescit, oritur & moritur, l. quidam tabular. §. quid ergò. ff. de furtis. l. 2. §. pen. de aqua pluv.*

Q. 49. Hinc quæritur: *An Juvenis possit esse Politicus?* Quod affirmamus ex eo, quia plerumque Juvenes sunt ingenio perspicaciori, quàm Senes, l. præcipiunt 37. de edil. edit. l. 5. C. de offic. rect. pro. memoriâque ingenio reliquisque adjunctis, quibus scientia acquiritur, valent, licet prudentiâ defecti sapius aberrant. l. 91. §. sequitur de V. O. quæ non nisi in adultiori perfecta esse videtur, non enim indistinctè & semper senioribus natâque grandioribus posthabendi sunt Juvenes, licet præsumantur, contrariâ enim veritate sæpè id diluitur, reperies namque non rarò Juvenes, qui senes prudentiâ rerumque experienciâ superant & longo post se intervallo relinquunt, ut novissimè & latè extendit, exemplisque comprobatur *Barthol. Agricola in lib. 2. Politico-historico de ætate ineuntium officia. c. 15. & c. 13. p. 205. ubi graviter & eleganter. Reperies, qui ætate valent, haud tamen peritiâ. Quod si ergò*

ergo Viri-Juvenes à rebus agendis prohibeantur, quomodo tandem prudentes existent? Mature sapere incipiat, qui verè sapere desiderat. Hoc brevitatis vitæ, copia & varietas negotiorum admonet, *Jacob. Bornit. de prud. Pol. comp.* Præsertim in ultima hac mundi senectâ, qua ne quidem ad medietatem Majorum nostrorum nostræ ætatis annos protrahim⁹: nisi igitur à teneris assuescamur ad præcepta Politica, magno cum nostro & Reip. malo illa addiscemus. Rectè tamen practicus à theorico, perfectior ab imperfectiore discernitur. Vide *Ru-land. c. 12. Bod. n. 240.*

50. Memoriam insequitur *judicium, de quo Com lib. 5. hist. p. 470.* magnum DEI beneficium est, valere sensu communi, & judicio naturali, nihilque tam perniciosum Reip. quam vir multæ scientiæ & nullius judicii, *Plato.* Cujus semina licet naturalia, effectus tamen à prudentiâ, quæ non nisi ab experientiâ & usu gignitur. Videmus namque multos singulari judicio & prudentia præditos, etiam absque cognitione literarum, qualis fuit *Franc. Guicciardinus & Philip. Comina. de quo Sleidan. & Lips. in notis ad lib. 1. Polit. c. 9. p. 26.*

51. Cum a. non apud omnes adeo perfecta naturæ dotes esse possint, nec in uno specialiter concurrere, ejus defectus artis subsidio obliterandus, lacunasq; Politica doctrina explebit.

52. Generosum igitur omniq; favore dignum ingenium esse *Socrat.* rectè judicabat, cui vel disciplinæ Politicæ sint cordi, stultumque esse decernebat, putare eas artes absolutas reddi sine instructore: Civitati verò præesse, quod omnium est maximum, posse quenquam ex se satis nôsse, *Xenoph. in memorabil. Æneas Sylv. c. 6. de Boëm.* Politicus autem multum haurire debet ex mutis Magistris. *Bornit. d. l. & tùm Philosophicis libris, qui ad ornatum, tùm Politicis, qui ad necessitatem faciunt.*

53. *Philosophicar. artium cognitio,* quantum afferat Politico ornamento, vel exinde conjicere licet, quando Doctores eam juris privati Studioso attribuunt, ubi nisi quædam adferat, nihil unquam auferret. *Vid. Til. de princip. jur. c. 25. Vult. in præf. J. R. p. 68. & Cispn. in orat. de vet. J. Ct. p. 154. & seq. Dn. Kurbach. cent. 1. qq. ill. dec. 1. q. 3. Sagit. in tem. virtutis exerc. 1. q. 4.*

D

Coras.

Coras. de arte juris p. 1. c. 5. Govean. de jurisd. lib. 2. Besold. in templ. just. Sed hic tenendum erit Enniani Neaptolomi præceptum apud *Gell. lib. 5. c. 15.* quod & JCro iuggerit *Alciat. de V.S. philosophandum est, sed paucis: siquidem ii, qui planè in Scholis consenuerunt ad res gerendas ignavi & minus idonei sunt, ingeniaque afferunt, potius novandis, quàm gerendis rebus aptiora, de quib. Grimal. de optimo Senat. p. 81.* quod disputare magis, quàm consulere possint.

Q. 54. Hic quæritur; *An & quomodo Politicus distinguatur ab Ethico?* licet crebra in jure nostro virtutum fiat mentio, *in l. 6. C. de susp. tut. l. 2. C. de nupt. & passim,* tamen sine differunt. Ethicus enim ad virtutem simpliciter, Politicus relatè ad Reipub. utilitatem respicit, & sapi⁹ virtutem, quam Ethicus commendat, Politicus condemnat, namque legum placita temporibus æstimat, *l. 11. §. sed si fundus de instr. legat. Novel. 69. in pr. & 94. c. 1.* Ille ratione persuadet, hic imperat sanctione, *Til. de pr. Juris c. 13.*

55. *Philosophiam sequitur Jurisprudencia, quæ vel privata, vel publica, cujus partes 1. Politica, quæ vel generalis, vel specialis 2. historia.*

Q. 56. Inde formare placet hanc quæstionem: *An Politicus possit perfectus esse absq. juris privati cognitione?* quod negamus, siquidem de Rep. sine legum ac Juris scientia scribentes, consimiliter faciunt, ac qui nullis omninò jactis fundamentis ædes altissimas moliantur, *Bodin. lib. 1. de Rep. c. 6. nu. 49. Bornit. d. disc. imò Politico jus privatum non est negligendū, Warem. lib. 1. de fæder. c. 1. n. 123.* Nec verus erit Politicus, qui omninò Jurisprud. imperitus, *Cl. D. Heider. in Polit. M.S. de util. Polit. & Politica absque jure civil. cum Politico circumcisa & amputata sine apparatu, sine honore jacebit, Warem. d. l. nu. 126.* qualis enim suafor in consiliis publicis privatisque poterit esse, tot rerum, quibus præcipuè Civitas vel Respub. continetur, qui sit ignarus. *Quintil. lib. 12. instit. Cum is, qui versatur in jure privato, possit ignorare Jus publicum, sed non qui versatur in Jure publico, ignorabit privatum. Vincent. Cabot. lib. 2. disp. Jur. publ. c. 1. & 2.* Non raro enim contingit, ut qui doctissimi juris utriusque (civ. scil. & canon.)

vertices

vertices habeantur, rerum communium planè rudes & ad
Politici nomen ac officium sustinendum inepti sint, *Sylv. Ep. 3.*
Hæc ut verissima, ita è contra miseri sunt Politici, qui omnia
facta ex jure metiri volunt, *Bodin.* & ridiculi sæpenumerò exi-
stunt, totam qui ætatem in his tractandis consumpserunt,
*Besold. in templ. just. nu. 73. Barth. Wolmar. in tr. de Jure Prin-
cip. pr. nu. 11.* Quemadmodum de Labeone Antistio Jcto scri-
bit *Gell. lib. 13. c. 12.* quod nihil ratum habuerit, nisi quod ju-
stum in Roman. antiq. esse legisset: sed malè, nam regulæ
juris privati non omnes locum habent in regnis, *Warem. d. c.
nu. 203.* & merus legista, juxta diverbium, quod habet *Bocca-
lin. in Parnass.* est purus putus asinus, vide eleganter *Bornit.
sæpius citato loco.* Verùm ita coadunata & conjuncta sunt
hæc disciplinæ, ut inter se mutuas tradant operas, & ægrè di-
velli possint, *Clar. Dn. Heider. d. l.* difficulterque Juridica à Po-
litica scientia segregatur. Nam ubi desinit Ethicus, ibi in-
cipit Theologus; ubi Physicus, ibi Medicus; & ubi Politicus,
ibi Jctus. Sed ut hæc rectè discernantur, opus est, ut verus
& genuinus scopus & forma cujusque artis nobis sit in con-
spectu. *Althus. in præfat. Polit.* exinde videtur nonnunquam
intelligi Politica, tanquam fonticulus, è quo Jurisprud. ri-
vuli manant.

57. 2. Quid hæc de controversia judicandum sit, inquiri-
mus: *An Politica pertineat ad Philosophiam, an verò ad Ju-
risprudentiam?* ut in terminis movent *Dn. Gryph. c. 1. nu. 23. &
Frid. Tilem. in Polit. M.S.* cum quibus nos Politicam à Philo-
sophiâ divellendam censemus, licet vetustas eò referat, & par-
tem Ethicæ faciat, *Plin. 1. Epist. 10. Senec. 14. Epist. 9.* tamen hoc
probè notandum, priscis temporibus aliquando vocabulum
Philosophiæ latè significasse omnis disciplinæ doctrinam:
cum nondum specialibus distincta erant nominibus discipli-
narum genera. Ita enim *Hippocrat. 1. de elegant.* Medicos di-
xit Philosophos, ita *Ulpianus in l. juri operam 1. S. 1. de justitia
& jure,* Jurisprudentiam veram, non simulatam appellat
Philosophiam, vide *Marquar. Freber. in par. lib. 1. c. 1.* sic Ale-
xander laudatur ab *Isocra. in quadam Epist.* quod ex studiis
Philosophicis non improbaret etiam illam partem, quæ ver-

Q.

D 2

satur

tatur in litibus, hinc *Plin. Jun. in Epist.* Nulla laudabilior Philo-
sophiæ pars est, quàm agere negotium publicum, cogno-
scere, judicare, promere, & exercere justitiam; quæque Phi-
losophi doceant, in usu habere. Cui consentire videtur *Ampl.*
Dn. Frid. Hortled. in præfat. operis von Ursach des Teutschen
Kriegs. quando dicit, als die veri Philosophi aus täglichen
fürfallenden Regiergeschäften vollends lernen müssen/was die
simulati aus den Büchern heraus zuslauben pflegen. Sic *Pla-*
to 5. de Rep. Politicos vocat Philosophos, ubi cum sanioribus
se ipsum explicat, quando Philosophos ineptissimos ad forum
& judicium putat in *Theod.* vide *Kirchn. disput. 1. de Repub. th. 2.*
lit. a. Grimalium de opt. Senat. lib. 1. p. 72. & seqq. & p. 149. Antho.
Mari. Spelt. in sapiente stultitia part. 1. c. 16. p. 96. Warem. d. l.
nu. 194. ubi eleganter de veris Philosophis discurret. Cl. Besold.
ax. 397. de consil. pol. ubi tria Philosophor. genera instituit, nec
moramur Aristotelem aliosque scripsisse Politica, non enim
ille, tanquam Philosophus (scilicet qui semper ratiocinatur,
semper argumentatur, semper contemplatur, & cū Jcto sine
lege, ille sine ratione loqui erubescit.) sed ut peritus Jurispub.
huic rei operam dedit, cum Aristoteles doctrinam suo tem-
pori diligenter accommodarit, hancque ex praxi & observan-
tiâ quotidianâ hauserit; imò & legibus civilibus convenien-
tissimam scripsit, ut eximium hâc in re præstitit laborem Petr.
Gilckenius præcepta Aristotelis ad fundamenta legum reducen-
do. Ad Jurisprud. igitur cum nostri temporis consuetudine
studium Politicum referimus.

58. Cui suffragatur ipse *Jctus*, rationemque huic con-
suetudini suppeditat in *l. 1. §. 5. de extr. cognit.* ubi civilis sa-
pientia vocatur, cujus studii duæ sunt positiones, publicum
& privatum, *l. 1. de J. & J.* Illa tractat de Rep.; Hæc de priva-
torum jure. Illa Politica; Hæc Jurisprudencia vocatur. Sicut
enim, jus privatum propriè ad Jureconsultum & ad Jurispru-
denciam pertinet; ita jus publicum ad scientiam Politicam,
& ad virum politicum, *Giphan. in §. ult. Inst. de J. & J.* ubi
dissentientem habemus *Clapmar. de Jure publ. th. 3. vide tract.*
Synopt. de Jure Princip. Barth. Volcmar. in pr. n. 15.

59. Est a. Jus publicum nihil aliud, quàm quod ad statum
Rei

Rei Romanae tuendum spectat, l. 1. §. 2. de 7. & 7. §. fin. in Instit. eod. Tacitus vocat statum Imperii 4. *Hist.* seu est ars legitima justitiæ in statu civium publico, i. e. Rep. conservandæ & recuperandæ, ad utilitatem & dignitatem ejusdem, *Matthias Bört. tb. 1. Jurisp. publ.* vel est legitima scientia justitiæ in statu seu Republica civium administrandæ ad bonum publicum: Cujus studii capita tùm in divinis tùm humanis rebus posita vide apud eos, qui de hoc Jure scripserunt, passim.

60. De quò quæritur: *Quo fato & pacto studium illius* Q.
superiore seculo neglectū & intermissum sit? Certè civilis scientiæ cognitionē descivisse ab ista veteri gloria scias, nō tàm inopia ingeniorum & desidia juventutis, quàm præcipientium inciticia, negligentia docentium, temporis injuria, (familiare enim semper fuit culpas seculis assignare) *Warem. ab Erenb. in medit. d. fœderib. lib. 1. c. 1. nu. 138.* Veteres namque J Consultos Romanos, privati licet juris tanquam frequentioris & magis in usu positi, fuerint studiosiores, (quos reprehendit *Warem. nu. 126.*) de Jure tamen publico haud rarenter respondisse, in propatulo est, ejusque rei in ff. & C. vestigia quàm plurima reperiuntur, *Bernb. Zieritz. de Principum prerogativa.* Quæ mirantur non tantùm multi, verùm accusant nonnulli, quod de Jure publico paucissima fuerint, atqui parcius hæc Triboniano objicienda putat *Franciscus Rosellus de Jur. publ. tb. 2.* Credibile enim est, inquit, pauca admodum Justiniani ævo de illo jure scripta veterum extitisse, cum vix ulla ejus habita ratio fuerit, *test. Cicer. lib. 1. de leg. ubi Jus publicum incognitum esse affirmat,* quod minus in usu necessarium sit, vel quod in limitibus juris civ. Rom. non remaneat, sed Reip. & civitati illi magnæ mundi commune fiat, ut loquitur *Seneca & Lactant.* Nihilominus tamen fuerunt quidam juris tàm publici quàm privati scientissimi, ut de Coccejo & Atteo-Capitone, *Tacitus lib. 3. Gell. lib. 10. c. 20. de Scævola, Vellejus, Val. Maximus lib. 8. c. 8. de Tuberone* (cujus de Jure publ. libros in Curia interiisse scribit ex *Pomp. Rosell. d. l. tb. 3.*) *Pomp. de Tito Aristone, Plinius de Titio Manlio Torquato. Val. Maxim. lib. 5. c. 8.* scribunt. Hinc *Clapm.* peregrinos in historiis esse, qui negant Jus public. uspiam extare, concludit, *tb. 1.*

D 3

Verùm

Verùm quia nullum cum *Warem. nu. 51.* reperiamus Cæsarem, Salust. Suet. Tacit. &c. cum eodem serò sed serò deploramus, optimorum viror. operam tantùm numorum colligendorum causâ, nos positam videre in eo, ut tractent exactè, ut plurimum materias juris privati viles, scil. de stillicidiis, oleo & tritico legato, glandeque, &c. & non tantùm tractent, quod semper honorificum fuit, sed etiam in foro privatis vendant, hujus lucrosæ & sanguinantis Jurisprudentiæ usum, malis moribus natum & depravatum, de publicis autem ferè neminem vel admodum paucos. *Hec ille.* imò nefas est obstrictum esse curis rei privatae, & publicam negligere. *Thucid. lib. 3.* Ast non multis abhinc annis Deo hanc gratiam referendam putamus, quod in elegantiori multò & venustiori seculo studium juris publici propter temporum summam domi forisque difficultatem, motibus & praxi, sicut flamma oleo alitur, excitârit; nobisq; gratulamur, & prædicamus multorum maximè laudabiles conatus, imò majora subindè & speramus & expectamus, cum nihil omnium sit, quod possit in primordio sui perfici, sed in omnibus fermè ante est spei rudimentum, quàm rei experimentum. *Apul. in Florid.* nullaque ars vel disciplina singulari simul consummata sit ingenio, *Bornit. de prudentia Pol. comp. & præfat. de majest.* cui relinquendum aliquid est, quod dies atque ætas mitiget, *Gell. lib. 12. c. 2.*

Q. 61. Exinde quærere lubet: *Num' hodierna secula antiquis præstantiora?* Quod salvo aliorum judicio, exercitii gratiâ affirmamus. Nam quod *Terent.* dicit, nihil jam dictum, quod non sit dictum prius, id ego semper impium atq; adè mendax putavi, inquit *Steph. Forcat. in præfat. Næcyom.* non enim modò hominum despicit ingenium, quod divinam quandam & juventam æternam habet, sed etiam divinitatem ipsam, velut beneficiis conferendis defatigatam vel effœtam potius, quod si priscis tam invisa fuisset novitas, quàm nunc est multis, de suo ingenio desperantibus, quid boni haberet hæc ætas, quod legeret? Non enim minus peccant, qui à veteribus ajunt omnia comprehensa, quàm qui illos de veteri multarum artium possessione deturbant, *Bodin.* nec omnia apud

apud priores meliora, sed nostra quoque ætas multa laudis
& artium imitanda posteris tulit, *Tacit. 3. annal.* in quarum
examine certè veritas & perfectio Politica palmam obtine-
bit. Quis enim est, qui non videat maximum defectum in
antiquioribus Authoribus reperiri, ut eorum doctrina neq;
disciplinæ civili, neque militari hodiè satis sit. Est naturæ
& humani ingenii æternum incrementum, quod ex collatio-
ne inventorum pristini & hujus ævi, de quibus *Gvido Pan-
cirol. in nov. repert. eleganter*, liquidò constat, ut nostra longè
anteferri veteribus videantur, & ut *Bald. ait in l. 1. C. de his,*
qui ante apert. tab. ex varietate temporū nova quotidie phan-
tasmatata, & variæ speculationes rerum in hominibus gene-
rantur, & ideò non est auferenda posterioribus facultas ulte-
rius cogitandi, vide de hâc quæstione *Cannonber. disc. in Ta-
cit. Senec. Epist. 97. Besold. orat. de perisul. nostri seculi.*

62. Huc maximè conducit *studium historicum*, tan-
quam pars, ut dixi, juris publici; Sicut enim *Jctus* priva-
tus in casibus formandis versatur, iisque privatis; Sic Poli-
ticus ex historia rerum Magistræ, tanquam rejudicata sua
consilia dirigit, quorum tanta vis, ut sæpè salus Reip. in iis
sita sit, unicoque prudenti consilio non rarò Resp. conserve-
tur, vide de utilitate, necessitate, & veritate historie *Bornit. de
prud. Pol. comp. Tilem. discurs. Philologico de hist. delect. Heins.
orat. 10. Cominaum lib. 3. hist. Gall. pagin. 386. octodecim Scri-
ptores in penu historia, & Ampl. Hortled. in præf. operis, Von
Ursachen des Teutschen Kriegs*, ad quos brevitati studen-
tes lectorem remittimus. Differt tamen *Historicus à Politi-
co*, quod ille futurorum incuriosus, præsentia & præterita
gesta historicè describat: Politicus de futuris juxta & præsen-
tibus consilia capit. Ille Historici officio benè defuncturus,
prudens sit, oportet in colligendis historiis; hic in usurpan-
dis; Historicus documenta omnis exempli in illustri monu-
mento ponit ad intuendum: Politicus in proposita intuetur,
& inde capit Reip. suæ profuturum, *Tileman. in prælect. hist.
publ. MS.*

63. Se-

63. Sequitur tertium adjumentum, scilicet *usus & experientia*, quam solam multi in Politico requirunt, eò, quod prudentis consilii magna pars in tempore sit, *Senec. 10. Ep. 72.* ipsaq; res oculis subjecta certius soleat suppeditare consilium, solà quod experientiã innotescit, quàm temporis diuturnitas largitur. *Arist. 6. Eth. 8.* hinc quærimus: *An in Scholis Politica sit tractanda?* Quanquam individualium proprietatum nulla sit disciplina, cum illæ infinitæ variant, differente *Clar. Alexand. ad fin. lib. 8. Stromat.* nec ulla scientia singularium esse possit. *Aristoteles 2. Pol. 8. & 6. Eth. 5* imò inordinata doceri nequeunt, quia ordo eorum est natura, *juxta Philosophum 8. Physicor. c. 15.* Distinguentestamen inter Politicam & actiones Politicas, haud malè in Rempubl. literariam ejus tractationem introducimus, exemplo eorum, qui de bello complurima scripserunt, *Vide Cl. Heid. in Polit. M S. c. ult. de bello.* Imò Scholastici absque periculo Politicis dant operam, procul à Jove, procul à fulmine. Illi verò, qui publicis negotiis implicantur, verè lupum tenent auribus, hallucinantur sapissimè, & si malè rem gerant, DEUM, si benè, homines offendunt, tandemque mercedem anguinam referunt, *ut idem loquitur de adjument. Polit.* neque movemur, quod in *c. 3. dist. 4.* extet, de jure sancito integrum non esse disputare: cum de ipsius Imperatoris potestate disserere non sit sacrilegium, si scilicet illa dissertatio secundum *Cravett. consil. 296. nu. 3.* hunc sibi finem propositum habet, ut veritas eruatur, non ut quicquam in Principis contumeliam fiat; *vide Johan. Treulinger apud Magnif. & Ampl. Dn. Frid. Hortled. lib. 1. c. 12. S. Nun wann &c. von Rechtmessigkeit des Teutschen Kriegs!* & ex eo responde *Authori des Politischen Probirsteins par. 1. in prafat. ad lector. discurs. 1. part. 3. discurs. 34.* Ubi in Scholis degentibus omnem viam de publici juris materiis disserendi, præcludit. Quis enim hanc diligentiam, hanc fidem, hunc juvandæ Reip. conatum jure confectari poterit & calumniari, ut temeritatem, ut inscitiam convitari? Cùm animus ad res civiles natus accuratâ theorematum artis Politicæ instructione imbuendus, usu rer. civilium exercendus, praxique frequenti confirmandus: Quâ ratione tandem Præceptorum

ptorum vim ac certitudinem, variamque eorum accommo-
dationem rectè intelliget, *Bornit. d. disc. de prud. Polit. com-
parandâ.*

64. Quem usum gignere prudentiam certum est, (quæ
ut dixi adjuvari quidem, non tamen integrè in libris vel qui-
buscunque discursibus comprehendi potest) quò maximè
spectat *peregrinatio*, in illa *linguar. cognitio*; quæ cum inte-
grum tractatum deposcant, lectorem ad *methodum apodemi-
micam Loysi, Theodori Zvingeri, Julii Belli Hermetem Politi-
cum, Neugebaur, Sagittarium, Pirckheimerum, Politischen
Discursß, de peregr. D. Job. Henners, aliosq;* remittimus, nec non
conversatio cum prudentiorib. requiritur; Nulla enim res ma-
gis animos induit honestos, & in pravum inclinabiles revo-
cat ad rectum quàm bonorum conversatio. Paulatim enim
descendit in pectora, & vim Præceptorum obtinet frequen-
ter aspici, frequenter audiri *Senec. Epist. 6. quam si tollas ipsum
Academiæ. usum te subvertere puta.*

65. Admonendi autem probè sumus, ut nec uni: ita
nec omnibus requisitis, insistamus. *Errant igitur*, qui existi-
mant in Polit. frustra laborari cognoscendis, cum ea à Natu-
râ magis ingenerari putent; de quibus *Thucid. lib. 3. Rudio-
res homines melius regere Resp. quàm sapientes, & Aristoph.
in equit. A. 1. S. 2. nihil ad doctos pertinere Remp. nihil ad
probos, sed ad imperitos & Rudes: Videtur mihi facetissimus
ille Poëtarum causam præcipuam humanæ infœlicitatis falsè
notare, vide Waremund. d. l. n. 47. & Æneam Sylv. in histor. Bo-
hem. c. 6. Peccant, qui Politicam artem dicendi & scribendi,
non verò faciendi existimant. Everb. à Weibe in aul. Pol. ax. 367.
qui solâ arte addisci posse credunt, suffulti exemplis *Deme-
trii Phalerii in apophth. Plutarch. Pomp. Mag. apud Gell. 14. c. 7.
Luculli apud Cic. in princip. lib. 4. Academicar. question. Halluci-
nantur, qui solo usu perfectissimos sibi fingunt Politicos, li-
cet perfectiores eos judicemus, quàm qui solâ arte solâve
naturâ valent. Optandum igitur esset, quod scribit *Piccol.
gradu 5. cap. 31. prima initia prudentiæ munere Dei & naturæ
obteneri, obtentis initiis soliditatem maturare Politicas disci-
plinas, soliditati perfectionem addere usum & experientiam.***

E

66. Esto

66. *Esto igitur nobis Politicus Consultus*
Juris publici: quâ definitione omnia Politico necessaria
comprehendi autumo, siquidem verbo Consultus, tum pru-
dentiam, tum peritiam, quæ suis fundamentis destitui ne-
quit, intelligimus: Voce autem Juris publici civilem hanc
scientiam, quæ secundum *Parlador. in fin. lib. rer. quotid.* adeo
latè patet, ut nulla ferè sit disciplina, cum quâ commune
nihil habeat: Quippè, quæ de omnibus in universo orbe
contingentibus causis & negotiis statuatur atque decernatur, sine
temal dieselbe nit allein / mit naher freund. vätterlicher. Bluts-
verwandnis dem Theologischen / Juristischen / vnd Ethischen
Studio zugerhan / sondern auch beneben seinem zugehörigen
Theil / dem Historico rerum humanarum, des hohen Fürst-
lichen Stands eigner Grund vnd Boden ist. Verba sunt *Am-
pliss. Viri Dn. Frid. Hortled. in literatiss. præfat. operis, von Ur-
sachen des Teutschen Kriegs. adhib. Besold. in templ. instit. p. 21.*

67. *Præstat ergo Politicus Jcto privato*, imò antepo-
nendus, anteferendus, primusque ei locus assignandus, quod
primus notavit in *d. præf. Ampl. Hortled.* tum propter objecti
dignitatem, tum finis excellentiam, quò enim publica præ-
ferenda privatis, eò magis Politicus tanquam publici Juris
Consultus, privato. Publicorum autem semper potior ratio
haberi debet, cum digniora præferenda, *l. 1. de stat. hominum*
& quotidiana ac utilia plenius tractanda, *l. 25. in princip. de*
liber. leg. reliqua quæ generaliter scire sufficit levi brachio sal-
tem percurrenda, *l. 7. §. 2. de pecul.* Quod confirmare videtur
illa differentia, quam habet, *Cic. 1. de legib.* Politicus de Jure
ferendo consultat, ut optimas & Reip. congruentes leges san-
ciat, adeoque quasi Dominus est Jcti. De lege autem lata
non disputat, nec in eas inquirat, sed legibus latis utitur pro
arbitrio *c. in istis dist. 4.* imò etiam si dura lex sit, tamen secun-
dum eam pronunciat, *l. 12. qui & ex quib. caus. Bodin. 1. de Rep. 8.*
nisi à Politico sit mitigata. Nec obstat, quod utriusque offi-
cium interdum concurrat, quando scilicet in ipsa interpreta-
tione tenetur Jctus, publicam quoque utilitatem oculos
habere, & secundum eam potiùs decidere controversias, quàm
pro

pro commo privatorum *argumento leg. 3. C. de primip. l. 5. ad legem aquil.* Sicut hodiè in aulis Principum & civitatibus, (*Besold. ax. 22. de consil. polit.*) frequenter fieri experimur, test. *Bembell. de Godent. in Proemio ad prachmaticam constitutionem de pac. Relig.* ut plerunque utriusque juris periti existant: quos non dubium, vel meris privatis vel solo publico jure peritis præferri, mediante imprimis distinctione in prærogativâ militis & doctoris usitatâ.

68. Posita, ut explicatio reddatur definitio aliorum descriptiones à nostrâ haud multum alienæ inquire possunt, inter quas prima videtur esse *Bornitii in Part. pol.* Politicus est Artifex Reip. perficiundæ, vel in *discurs. de prudent. Polit.* Politicus est vir bonus, qui prudentiam civilem Theoriâ & Praxi obfirmatam sibi comparavit, eandemque dextrè ad fundamentum & conservationem Reip. accommodare scit, seu, ut explicatius dicam, qui verâ arte Politicâ imbutus, historiis & peregrinatione Rerump., atque tandem praxi Imperii, Judicii, Consilii, Legationis exercitatus est. Cujus officium est, fundare, augere, conservare & curare Remp. vel latius: Urbe extructâ & sufficiente hominum multitudine, quæ civitatem constituit, introducta, convenientem Reip. formam pro ingenio Naturâque populi, & pro indole ac ratione, ipsius loci, dandam scire, *Aristot. 4. Polit. Plutarch. in Romul.* vel etiam incongruè datam corrigere. *Suet. in Jul. Cas.* ad quam quidem rerum ordinationem, non tantummodò juris & legum, variarumque consuetudinum & morum cognitio, quæ Jcto propria est, verùm etiam omnium aliarum artium & disciplinarum, omnium antiquitatum & historiarum, publicorumque in Regnis ac Imperiis omnibus statuum exploratio, ac potissimum Juris publici scientia requiritur, ita, ut Politicum omnium rerum, quæ toto terrarum orbe gerantur, & gestæ sint, quantum fieri possit, non ignarum esse oporteat, *Aristot. 1. Ethic. c. 3. Kirchn. disp. 1. th. 2. lit. a.* Sed nota pleraque illa de perfectissimo intelligenda Politico, quem optare magis, quàm sperare possumus.

69. In summâ, Politici seynd *Regimentsverständige / Politischey gelehrte / Liv. in præfat. lib. 1. Ampl. Dn. Hortled. in præfat. operis*

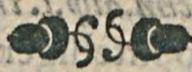
*operis, von Rechemessigkeit des Teutschen Kriegs; Welcheweise
Leut. Ex quo cum Ware. de Regni subsidiis. c. 15. n. 4. Conclu-
do Politicam talem esse disciplinam, quâ Resp. carere nullo
modo possit, imò, turbatâ Juris Romani scientiâ longè su-
perior, quæ sit, ac Politicos rerum publicarum sapientiores &
meliores, ac tales quidem esse, qui plus prodesse queunt, quam
etiam probati causidici, Isocr. de permut. Ut ergò orta, ita fi-
niatur nostra dissertatio multò majoris scientiæ, dignitatis
& excellentiæ Politicus est, quàm Juris peritus in specie sit
dictus.*

OMnibus bonis in rebus conatus in lau-
de, effectus in casu est, *Apul. in florid.* sed
ut hodiè mores sunt, omnes sapiunt, omnes
censent, *Thom. Lansf.* imò qui vult suaviter vi-
vere in hac vita sine calumnia & invidia, is
perinde facit, atque qui vult in clarissimo Sole
sine umbra versari. Utigitur Neptunus in un-
dis, sic in orbe vivitur: quisquis hic natate
nescit, protinus submergitur, *Senec.*

Ergò natabimus, ne submer-
gamur.

DEO Laus, Honor, Gloria!

ULB Halle

3

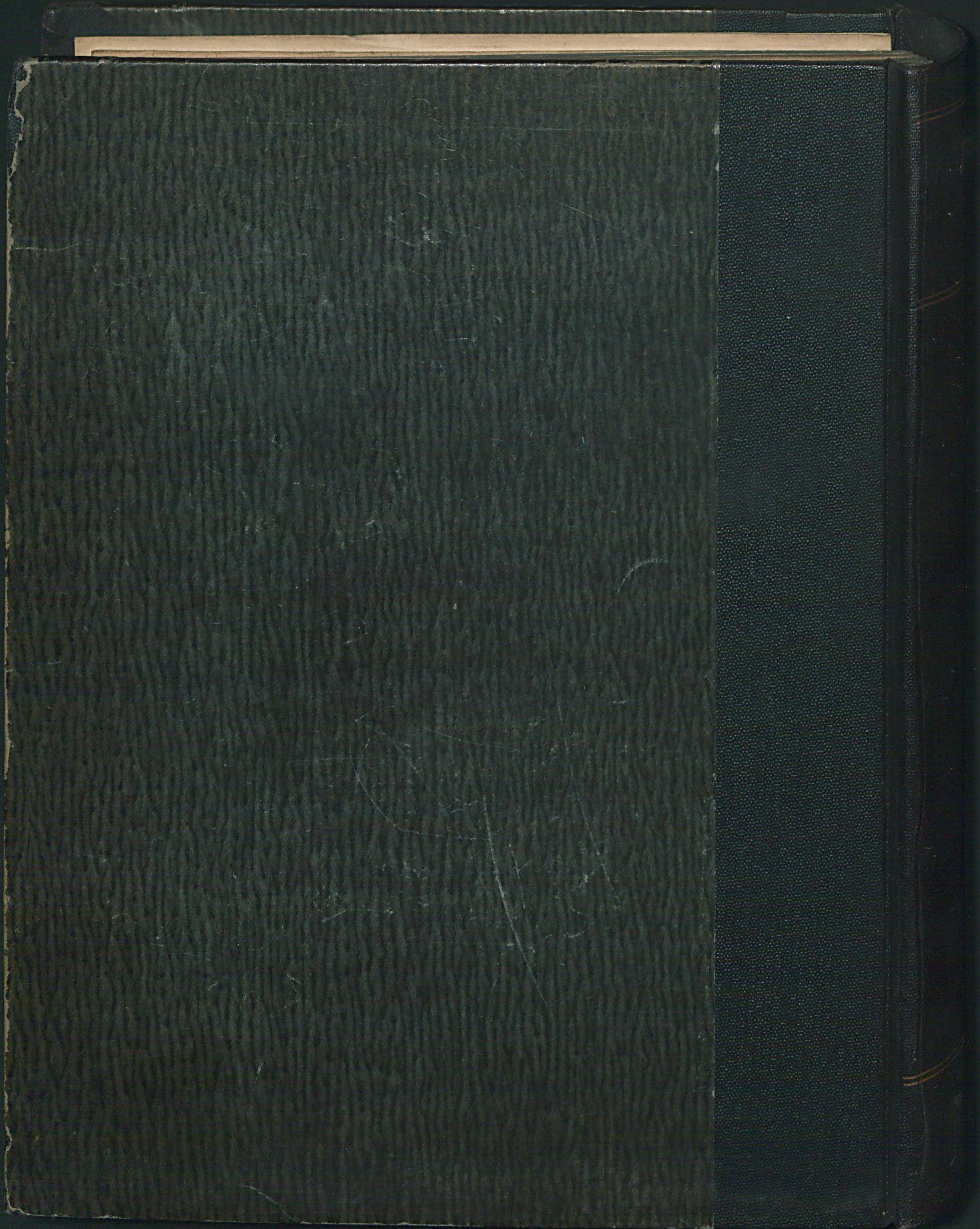
006 608 973

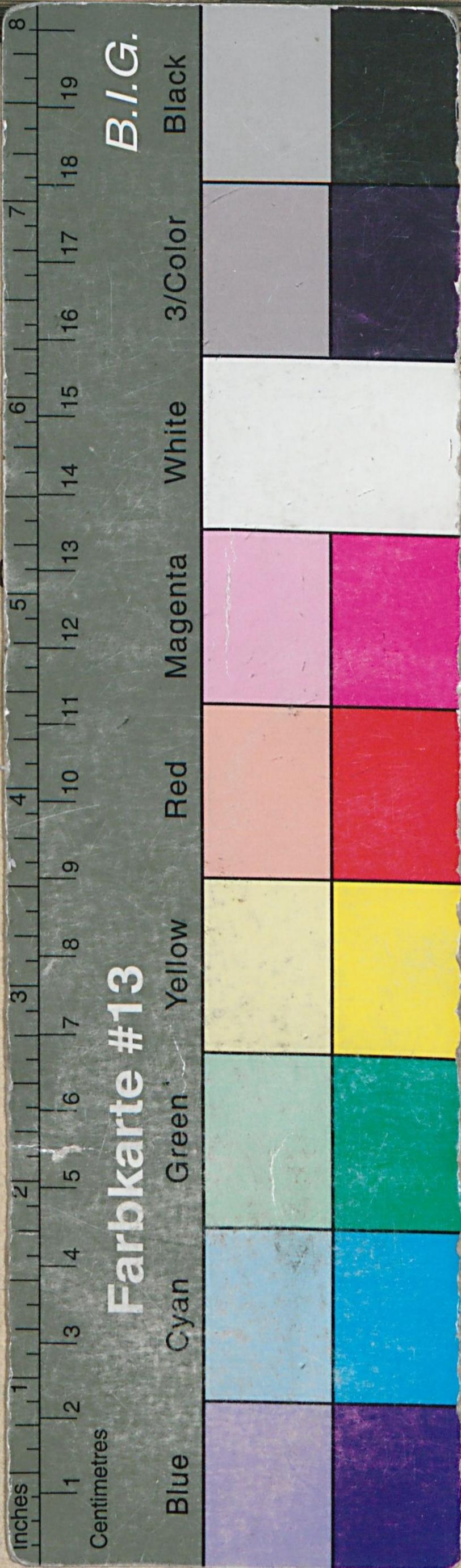

Mus R+M

VDT7

B.I.G.

Farbkarte #13

ATIO
ICO,
eliciter juvante,
ssimo fctorum
ante,
TE
LTZHAIMERO,
STR.
NTE
MERLINO
NSE,
s instituendo subjecta.
Anno
In Vs apt Vs crist. 1019.
maj.
a quis optaret, ut trito
esse possunt.
E
MANNIANÔ.

4
2
1619
4 1/2

28.

